

POKin kokouksesta 3.9.40, joka pidettiin Grandin empire-salissa ja jossa oli läsnä 63 veljeskunnan jäsentä. Nuijaa heilutteli presidentti Vierimaa ja puukhollarina toimi allekirjoittanut.

Alkuseremonioitten jälkeen, johon sisältyi puheenjohtajan avussanat ja kahden aikakirjan ynnä viime vuoden toimintakertomuksen lukeminen, annettiin puheenvuoro tuomari Väinö Tannerille, joka oli kokoukseen haastettu selvittämään Suomen politiikkaa ja muitakin kertomisen arvoisia asioita.

Tanner huomautti aluksi, että hänen tietonsa ovat varsin vanhoja, koska hän on ollut kaksi viikkoa maalla, mutta toivoi, että hänsentään jotakin mielenkiintoista saattaisi kertoa, nimen omaan sellaisia asioita, joista ei sanomalehdissä oltu mainittu.

Rauhanteon esihistoriasta Tanner mainitsi, että Venäjä ilmeisesti jo ainakin marraskuun puolivälissä oli päättänyt valloittaa Suomen. Niihin aikoihin Suomen pääministerin paikkaa tarjottiin "Poika-Tuomiselle", joka kuitenkin kieltäytyi, joten Virka joutui Puusiselle. Mitä itse rauhan valmisteluihin tulee, niin ensin kesti toista kuukautta, ennen kuin venäläiset sälyivät, että Suomessa olikin kovempi vastarinta kuin he olivat luulleet, ja senkin jälkeen kosketuksen saaminen heihin oli hyvin hidasta. Viitteitä Venäjän rauhanhalusta tuli milloin Viirosta, milloin Tanskasta, mutta vasta 29.1. seettiin ~~xxxx~~ Moskovasta kirjallinen ilmoitus, että oltiin halukkaita neuvottelemaan Ryti-Tannerin hallituksen kanssa. Tämän jälkeen kesti vielä toista kuukautta, ennen kuin heiltä saatiin irti lopulliset rauhanehdot, ja siinä aikana meiltä tehtiin parikin ehdostusta, jotka kuulemma kuitenkin eivät kelvanneet. Kun sitten meiltä lähti se omalaatuinen, pääministerin johtama retkikunta vihollismaahan keskellä sotaa, venäläisillä oli paperit jo valmiina, eikä niihin saatu kuin pieniä muutoksia. Rauhe tuli muuten viime hetkellä; jo muutaman päivän kuluttua olisi rintamalla tapahtunut läpimurto. Ensän oli silti vaikea aluksi ymmärtää, että sodassa saavutettujen loistavien voittojen jälkeen oli suostuttava tällaisiin ehtoihin.

538

Ensimmäinen tehtävä rauhan jälkeen oli uuden rajan selville saaminen, sillä rauhansopimuskartalle merkitty viiva oli ainakin kahden kilometrin paksuinen. Oli muutamia riitakohtia, meidän kannella tärkeimmät niistä Enso ja Värtsilä. Enson olisi pitänyt jäädä Suomen puolelle, jos olisi seurattu kartan viivaa, mutta Moskova halusi sen ja sai, saipa vielä lisäksi Ensosta lelkolan kartanon, josta kuitenkin antoi 2-3 kertaa suuremman alueen Nuijamaalta vastikkeeksi. Nykyään raja lienee jo jokseenkin kokoneen käyty, joitakin pohjoisia seutuja lukuunottamatta.

Ensimmäisinä sodanjälkeisinä kuukausina oli paljon vastusta myöskin rajanylityksistä, kun oli paljon väkeä, joka aivan urheillen lähti käymään rajan toiselle puolella, käymään kotona ja pelastamaan tavaroitaan. Tällaisia rajaloikkareita ottivat venäläiset kiinni nelisenkymmentä ja muutamia ampuivatkin. Hallituksen oli ryhdyttävä vallan erikoisiin toimenpiteisiin tällaisen vallattomuuden hillitsemiseksi, jota armeijaankin kuuluvat harjoittivat. Nyt tämäkin asia jo on järjestyksessä, raja merkitty piikkilangalla jne.

Eräs ikävä juttu oli eräänlaisen sotakorvauksen suoritus, joka aiheutui lähinnä siitä, että rauhansopimuskirjassa suomalaista sanaa "laitokset" vastasi venäläinen aruzénie, joka merkitykseltään lienee jonkin verran laajempi. Tämän nojalla venäläiset vaativat korvausta luovutetulla alueella olevasta hävitetyistä tai vahingoittuneesta omaisuudesta, jopa sellaisestakin, joka jo ennen rauhantekoa oli vahingoittunut tai hävinnyt. Sinne on sitten vähitellen viety koneistoja takaisin, kuten Ensoon, Värtsilään, Leppäkoskelle, Waldhofille jne. Sen sijaan päätettiin korvaamasta kaikenlaisia pieniä laitteita, kuten reijerien ja elokuvien koneistoja yms., joita venäläiset myöskin olivat vastineet. Koko tämä juttu on ollut hyvin ikävä hoitaa, ja ne henkilöt, jotka ovat olleet sitä hoitamassa, ovat saaneet kärsiä paljon nöyryytyksiä. Arveltiin kuitenkin, että kun siitä rahalla pääsee, niin maksetaan, varsinkin kun oli pelättävissä, että venäläiset ottavat pantiksi Imatran, Tainionkosken ja Kaukopään. - Hangon luovutus oli jo aivan selvä, mutta Venäjän uusi lähettiläs Zotov keksi itselleen siitä tehtävän, ja niin on saatu sinnekin viedä takaisin yhtä ja toista valtion ja kunnan omaisuutta. - Nyt on koko tämäkin asia järjestyksessä, ja siitä on tullut noin miljoardin markan vahinko, joka nyt on sitten sitä sotakorvausta.

Eräs valmiiksi saatu suuri asia on kauppasopimus Venäjän kanssa. Moskovaan lähetetty valtuuskunta sai sopimuksen piankin hahmoitel-

tua, mutta viime tingassa tuli vastaan vaikeuksia: venäläiset panivat kaksi poliittista laatua olevaa ehtoa sopimuksen allekirjoittamiselle. Me panimme vastaan, ja siellä muuttuikin mieliala parissa päivässä ja kauppasopimus allekirjoitettiin. Asialliselta painoltaan tämä sopimus ei ole suuren suuri, 400 milj. mk:n kauppavaihto. Me saamme Venäjältä mm. öljyä ja viljaa, ei kuitenkaan paljon; niinpä bensiiniä tulee vain 4 milj. kg (vuoden 1938 kulutus 160 milj. kg). Hinnat ovat toistaiseksi olleet kovin sopimattomat. Muitakin vaikeuksia on ollut, kuten raudan saanti venäläisten tilaamia laivoja ja lotjia varten jne.

Ne kaksi poliittista laatua olevaa ehtoa, jotka aluksi pantiin ehdoiksi kauppasopimuksen allekirjoittamiselle, koskivat toinen Petsamon nikkeliä ja toinen Ahvenanmaata. Petsamon nikkelin olemassaolohan oli meidän maallemme iloinen uutinen, mutta pelkkää harmia siitä vain on ollut viime aikoina. Ihme kyllä Petsamo luovutettiin takaisin, vaikka se oli ollut jo vallattu, mutta jälkeen päin Neuvostoliitto huomasi, että sillä oli sielläkin etuja hoidettavana, nimittäin sen jälkeen kuin Saksa oli vaatinut, että koko ^{nikkeli} tuotanto luovutettaisiin sille. Nyt oli kaksi suurvaltaa vastakkain ja me niiden välissä, ja me saimme ne tinki-mään keskenään sellaisella tuloksella, että Saksa saa tuotannosta 60 % ja Venäjä 40 %. Pantiin nikkeliyhtiön meikäläinen johtokunta kysymään pääjohtokunnalta, että saako näin tehdä, ja pääjohtokunta kysyi Englannin hallitukselta. Tämä tietysti ymmärsi, että jos täältä menee Saksaan nikkeli, niin se tulee heille takaisin toisessa muodossa, ja sanoi siis ei, mutta työt on siitä huolimatta ollut, osaksi Saksan rahoittamina, pantava käyntiin, mutta kestää ensi vuoteen, ennen kuin tevaraa tulee.

Toinen mainituista Neuvostoliiton vaatimuksista koski Ahvenanmaata. Rauhanteon yhteydessä venäläiset sanoivat Ahvenanmaasta, että tehkää sille mitä tahdotte, mutta alkukesällä he esittivät vaatimuksen, että Ahvenanmaa joko on linnoitettava yhdessä heidän kanssaan tai sitten on kaikki linnoituslaitteet hävitettävä. Suomen hallitus valitsi jälkimmäisen vaihtoehdon, ja hävittäminen lienee jo suoritettu. Aluksi venäläiset vaativat saada asettaa tarkkailijan Ahvenanmaalle, mutta tyytyivät sitten konsuliin, jolle vaadittiin 34 huoneen asunto - mahtaa olla suuri perhe! Tyytyivät sitten kuitenkin vähempään, samoin kuin Petsamonkin konsuli, jolle aluksi vaadittiin 20 huonetta. Iloksemme huomasimme, että Petsamoon halusivat muutkin konsuleita, nimittäin Saksa, Englanti ja Ruotsi, niin että niillä on siellä parhaiksi korttisakki koolla, kun vahtivat toisiaan. Siellä onkin nykyään hyvä

338-
338.

olle, kun on Venäjä toisella ja Saksa toisella puolella.

Kemijärven rataa on ollut vaikea rakentaa, kun ei ole kiskoja. Se ei valistukaan tänä vuonna, toivottavasti ensi vuonna.

Eräs pahimpia juttuja on ollut rautatieliikenteen järjestäminen Suomen ja Venäjän välillä, eikä se ole vieläkään täysin selvä. Venäjä vaatii ~~vapautta~~ vapaata kulkuoikeutta Hankoon, mm. oikeutta lähettää milloin tahansa kumpaankin suuntaan omia junia ja kaikenlaista tavaraa, aseellisia joukkojakin. Tällainen liikenne olisi tietysti Suomelle varsin epämukava, ja meillä onkin tässä asiassa oltu ensi kertaa oikein jyrkkiä. Kun viimeksi asiassa kuulin, meillä oli päästy siihen, että venäläiset saisivat lähettää kaksi junaa päivässä, kun ilmoittaisivat siitä 24 tuntia aikaisemmin, ja junissa pitäisi olla suomalainen luotsi ja konduktööri.

Tällä on perustettu eräs "rauhan ja ystävien seura", jonka te kaikki hyvin tunnette. Se on erinomaisen hyvin naamioitu seura täydellisen kommunismin aikaansaamiseksi, ja uskotaan, ettei Suomi uskalla panna vastaan. Tällä oltiin kauan aikaa liian herkkäuskoisia, kunnes toiminta sai sellaisia muotoja, että parikymmentä seuran johtohenkilöä pantiin turvasäiliöön. Sekä tšekäläinen lähettiläs että Molotow ovat useita kertoja tehneet huomsutuksia, mutta niitä ei ole hyväksyty. Kokoukset ja mielenosoitukset on estetty. Valitettavasti on eräs toinenkin ryhmä ryhtynyt ajamaan samanlaista politiikkaa; tarkoitan "Vapaa Sana"-lehden ympärille ryhmittyneitä henkilöitä. Tämä on sopimatonta hajoitusta tällaisella hetkellä, ja tämä ryhmä onkin toiminnassaan lähellä "rauhan ja ystävien liiton" toimintaa.

Venäläinen lehdistö rupesi yhteen aikaan esittämään ja tkuvasi nurjamielisiä ja hyökkäviä uutisia Suomesta, paisuteltuja juttuja työoloista ja palkoista jne, niin että tällä ruvettiin ajattelemaan, että jotakin oli tekeillä. Mitään ei ole kuitenkaan kuulunut, mutta aina on jokin asia ollut vireillä, ikään kuin olisi haluttu osoittaa, etteivät olot tällä vielä ole järjestyksessä, ja pidättää itsellä oikeus sekaantua asioihin milloin tahansa, hiukan niin kuin Baltian maissa on tapahtunut. Tšekäläinen lähettiläs sanoo aina, että kaikki on järjestyksessä, ja samoin sanoo Molotow, ja jos se on sanottu bona fide, on kaikki hyvin, mutta kuten näkyy, tällaisia asioita on kaiken aikaa ollut vireillä.

Tällaista se on ollut itään päin. Mutta hullumpaa on, että muuallakin maailmassa on pyritty sekaantumaan tšekäläisiin asioihin.

Lehdistöissä on levitetty huhuja mm. Venäjän mahdottomista vaatimuksista ja että armeija on riisuttu aseista yms. Todettiin, että täällä oli eräitä ulkomaisia lehtimiehiä, jotka tällaisia juttuja levittelivät, ja kun heidät toimitettiin pois maasta, niin sittenhän ne vasta juttuja keksivätkin. Ilmeisesti jollakin taholla olisi mielellään nähty, että meidän ja Neuvostoliiton välit olisivat olleet mahdollisimman kireät ja että ehkä olisi tullut uusi sotakin, niin että Neuvostoliiton kädet olisivat tulleet sidotuiksi.

Suhteet Saksaan ovat varsin kiintoisat, mutta niihin ei ole syytä syventyä kovin paljon. Sekä suomalainen lähettiläs että Ferliini ovat antaneet ymmärtää, ettei Suomen tule asettaa liiaksi luottamusta Saksaan eikä edes tule osoittaa liiaksi ystävällisyyttäkään Saksa kohtaan! Saksa tahtoo pitää selkänsä vapaana itään päin ja siis välinsä hyvinä Venäjän kanssa; sillä on riittävästi tekemistä lännessä, eikä ole varmaa, vieläkö se ~~mitään~~ nykyisilläkään edellytyksillään siellä selviää.

Viime aikojen ulkomaankaupasta mainittakoon, että sen jälkeen kuin Norjan valtauksen jälkeen Itämeri meni kokonaan tukkoon, koko kauppa näytti aika harmaalta, ennen kuin ^{se/}saatiin Petsamon kautta kulkemaan. Petsamossa on tavallisesti ollut kymmenkunta laivaa odottamassa, ~~mutta~~ satamaan niitä sopii yhtäaikaan 2-3. Parin viikon harjoittelun jälkeen tavaraa kulki maantietä pitkin kumpaankin suuntaan noin 1000 tonnia ~~laivalla~~ päivässä. Rahti maantiematkasta on keskimäärin markka kilolta, mikä jaettiin niin, että vientitavara maksaa 20 penniä ja tuontitavara 80 penniä. Kun tuontitavaran rahti esim. New Yorkista Petsamoon on noin 1.50 kilolta, se tekee siis 2.30 Rovaniemelle. Mikä Petsamonkaan kautta ole lupa tuoda mitä tahansa, vaan sotaa käyvät vallat velvovat kauppaa, Saksa Kirkkonie estä käsin ja Englanti koko valtamereltä. New Yorkista ei lähde yhtään laivaa ilman englantilaista navicerttia, ja niitä ei ole viime aikoina tahjottu antaa mm. nestemäisille polttoaineille eikä rasvalle. Yksi tankkilaiva sieltä kuitenkin pääsi, mukanaan 9000 tonnia, sekä eräällä toisella laivalla voiteluöljyjä.

Miten tämä kaikki sitten on rahoitettu? Meillähän on ollut sota, on ollut tuotava aseita ja ammuksia, jo kuuden kuukauden ajan meidän on täytynyt tuoda enemmän kuin on voitu viedä, ja se kuluttaa valuuttoja. Viime vuonna meillä oli ulkomaan valuuttoja yhteensä 2 miljardia, ja nyt niitä on jäljellä vielä yksi miljardi, mutta me olemmekin saaneet luottoa, pääasiassa Amerikasta 30 milj. dollaria, siis

puolitoista miljardia markkaa, tavarain ostamista varten. Tavarat on ostettu t~~ä~~ tarkoitusta varten perustetun Finnish American Trading Corporationin eli lyhennettynä Fatcon välityksellä ja kansanhuoltoministeriö on hoitanut ostot, tuoden varsinkin niitä suuria artikkeleita, joita täällä on tarvittu. Tätä luottoa on nyt käytetty noin yksi miljardi, joten puoli miljardia vielä on jäljellä.

Toivottavasti kauppa Itämeren piirissä kohta puoleen pääsee parempaan vauhtiin. Näinä päivinä on ollut kauppaneuvotteluja Ruotsin kanssa, joka myöntäne Suomelle 40 milj. kruunun luoton noin puoleksi vuodeksi eteenpäin.

Suuria huolia on meillä ollut näiden kuuden kuukauden aikana, jotka nyt ovat rauhan teosta kuluneet, mutta viime viikkoina meillä on ollut voimakkaana se tunne, että me nyt olemme vaaranvyöhykkeen ulkopuolella. Suurvalloilla tuntuu olevan tarpeeksi tekemistä toistensa kanssa, ja niiden intressit liikkuvat muualla, joten niillä ei tunnu olevan aikaa ajatella tällaisen pienen maan asioita.

Puheenjohtaja kiitti esitelmäitsijää ja tulkitsi luultavasti kaikkien yksimielisen kätityksen sanoessaan, että paljon me olimme Tannerilta odottaneet, mutta paljon enemmän me saimme, enemmän kuin olimme ~~kun~~ uskaltaneet odottaakaan. Huomautettuaan lisäksi, että kaikki kuulu on käsitettävä täysin luottamukellisesti sanotuksi puheenjohtaja ehdotti, että vanhoista tavoista poiketen tällä kertaa ei keskusteltaisi puhutun johdosta, ja kun esitelmäitsijäkin oli yhtynyt kannattamaan tätä ehdotusta, se yksimielisesti hyväksyttiin.

Tämän jälkeen Kummien, veljien Voionmaan ja Kulmalan tukemina tuotiin kaksi hyytelönä vapisevaa alokasta presidentin pöydän eteen, nimittäin insinööri L. Salmensaari, jonka mukana kokonaan uusi liike, HAKA, tuli edustetuksi FOKissa, sekä tarkastaja A. Repo Elannosta. Veljeslunta huokasi raskaasti, nähdessään pyrkijöitten alkeellisuuden, eikä käsitys parantunut ollenkaan, kun Salmensaari ensimmäisen kysymyksen kuultuaan veti taskustaan esille paksun paperiluntan, alkaen tankaten lukea vastaustaan. Sikäli kuin siitä selville päästiin, hän oletti FOKin tarkoituksena olevan täysin epäsuksalaisen tunnuslauseen "Right or wrong, my country" toteuttamisen, jolloin käytettävänä heinoina olisi mm. sellainen kuin Social Spirit. Erikoisena ansijanaan hän ilmoitti pitävänsä sitä, että oli lähtöisin Kotiniemen kasvatuslaitoksesta ja uskoi siis pärjävänsä lokilaistenkin seurassa. Repo puolestaan ei voi-

nut esittää muita ansioita kuin sen, että hän on poikalapsi, ja koska FOKkiin ei tyttöjä pääse, hän lapsellisesti oletti olevansa kelvollinen.

Kun alokkaat oli viety oven taakse kuuntelemaan, veljeskunta, uudelleen huokaisten, päätti hyväksyä ehdot, parempien puuttessa, jäsenikseen, minkä puheenjohtaja heille itselleenkin ilmoitti.

Lopuksi käsiteltiin vielä virallinen asia ja ~~=====~~ huvimesteriksi Saarikiven tilalle, joka yhä on siellä jossakin, (olisiko eksynyt, kun ei löydä pois?), valittiin K. Feitsalo OTKsta.

Ja sitten loppui virallinen kokous klo 20.20, ja mitä sen jälkeen tapahtui, sitä ei tiedä ainakaan virallisesti ellekirjoittanut.

Vakuudeksi:

Taru Tainio